

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ДІАГНОСТИКА ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм
навчання зі спеціальності 051 – Економіка)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2024

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Діагностика потенціалу підприємства» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 051 – Економіка) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : В. В. Благой, О. М. Колмакова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. – 26 с.

Укладачі: канд. екон. наук, доц. В. В. Благой,
канд. екон. наук, доц. О. М. Колмакова

Рецензент

А. А. Пакуліна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та маркетингу Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою економіки та маркетингу, протокол № 1
від 29.08.2023*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ТЕМАМИ І РОЗПОДІЛ БАЛІВ	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА	
ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ	
ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ	
ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ.....	11
ТЕМАТИКА ФІКСОВАНИХ ВИСТУПІВ	17
ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ (РГЗ).....	18
Основні положення.....	18
Зміст.....	18
Вимоги до оформлення.....	19
Рекомендації до виконання теоретичної частини.....	19
Рекомендації до виконання аналітичної частини.....	22
Рекомендації до виконання проектної частини.....	23
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системи аналітико-синтетичного творчого мислення шляхом опанування здобувачами необхідних теоретичних знань, умінь та практичних навичок з методики проведення фінансово-господарської діяльності підприємств.

Головним завданням навчальної дисципліни є здобуття знань та набуття практичних умінь із управління наявними та прихованими ресурсами і економічними можливостями для розвитку підприємства та його потенціалу.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до мети освітньої програми та місії, стратегії університету, яка полягає у підготовці висококваліфікованих фахівців для регіонального розвитку, будівництва і міського господарства і спрямована на здобуття та розвиток у здобувачів поглиблених теоретичних та прикладних знань, умінь і навичок з економіки в умовах цифрової трансформації суспільства для здійснення професійної діяльності, формування критичного мислення та здатності до подальшого навчання.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання;
- набуття знань із питань використання джерела та методології визначення і отримання соціально-економічних даних;
- набуття знань щодо питань виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня;
- оволодіння навичками проведення діагностики потенціалу економічних систем з використанням сучасних «розумних» технологій проведення фінансово-економічного аналізу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен аналізувати розвиток підприємств, визначати функціональні сфери; розраховувати показники, що характеризують результативність діяльності; застосовувати навички проведення діагностики потенціалу економічних систем.

Методичні рекомендації складено з метою надати здобувачам вищої освіти необхідну методичну допомогу щодо організації ефективної роботи з вивчення дисципліни, виконання і захисту розрахунково-графічного завдання.

Використовуючи наведені завдання для самостійної роботи, здобувач опрацьовує теоретичний матеріал, що розглядається на лекціях, закріплює одержані знання і готується до здачі підсумкового модульного контролю. У методичних рекомендаціях по кожному змістовому модулю розкриті особливості матеріалу, наведена рекомендована література.

В цілому виконання поданих завдань сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу.

СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ТЕМАМИ І РОЗПОДІЛ БАЛІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1 Сутнісна характеристика потенціалу підприємства		
1	Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	5
2	Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства	
3	Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель	
4	Особливості формування виробничого потенціалу підприємства	
5	Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	
Змістовий модуль 2 Особливості формування потенціалу підприємства		
6	Теоретичні основи оцінки потенціалу підприємства	5
7	Методичний інструментарій оцінки потенціалу підприємства	
8	Оцінка вартості нерухомого майна	
9	Оцінка вартості машин і обладнання	
Змістовий модуль 3 Методичні основи оцінки потенціалу підприємства		
10	Оцінка нематеріальних активів	5
11	Трудовий потенціал та його оцінка	
12	Оцінка вартості бізнесу	
13	Прикладні аспекти оцінки потенціалу підприємства	
14	Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови	
15	Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу	
Разом		15

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові поняття

Предмет діагностики потенціалу підприємств. Сутність економічної діагностики потенціалу підприємства. Потенціал підприємства як економічна категорія. Класифікація видових проявів потенціалу підприємства, його характерні риси. Структура потенціалу підприємства. Графоаналітична модель потенціалу підприємства. Алгоритм графоаналітичного методу оцінки потенціалу підприємства. Потенціал підприємства як економічна система. Загальні підходи щодо формування потенціалу підприємства. Основні фактори та передумови формування та розвитку потенціалу підприємства. Модель формування потенціалу підприємства.

Питання для самоконтролю

1. Потенціал підприємства як система ресурсів, яка повинна забезпечити досягнення певної мети.
2. Які складові повинні включатися в модель потенціалу підприємства?
3. За якими принципами в структурі потенціалу виділяють об'єктивну і суб'єктивну його складові?
4. Чому доцільно розглядати виробничий потенціал і потенціал відтворення; інноваційний і науково-технічний?
5. Які ресурси включають до складу виробничої системи?
6. Потенціал підприємства як відкрита економічна система.
7. Характеристики потенціалу підприємства як економічної системи.
8. Механізм застосування системного підходу в процесі формування потенціалу підприємства.
9. Прояв властивості цілісності системи щодо потенціалу підприємства.
10. Дія закону синергії при формуванні потенціалу підприємства.
11. Підхід до формування потенціалу підприємства, орієнтований на працівників і прояв їх здібностей.
12. Вплив суспільно-політичних чинників на формування потенціалу підприємства.
13. Взаємозв'язок категорій «ринок», «конкуренція», «конкурентоспроможність».
14. Конкурентні сили, які діють на будь-якому ринку і обумовлюють силу конкуренції в галузі.
15. Перерахуйте основні типи конкурентних переваг.
16. Етапи процедури оцінки конкурентоспроможності об'єкта.
17. Методи оцінки конкурентоспроможності.

18. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
19. Труднощі, що виникають при оцінці ступеня конкурентоспроможності фірми.
20. Формування конкурентоспроможності потенціалу на базі конкурентних переваг.
21. Суть процесу оцінки потенціалу підприємства.
22. Етапи процесу оцінки вартості об'єкту.
23. Доцільність оцінки вартості бізнесу одержувача кредиту в процесі визначення його кредитоспроможності.
24. Що таке вартість? Чому вона має декілька модифікацій?
25. Чим відрізняється вартість створення від вартості заміщення?
26. Що таке споживча вартість?
27. Які функції складного відсотка використовуються в оцінній практиці?
28. Суть методів прибуткового підходу до проведення оцінки.
29. Ставка дисконту.
30. Ставка капіталізації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові поняття

Структура виробничого потенціалу підприємства. Завдання оцінювання виробничого потенціалу підприємства. Концептуальні підходи до визначення основних елементів виробничого потенціалу підприємства. Вимірювання величини виробничого потенціалу підприємства на базі заелементного підходу. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства. Сутність та рівні конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Діагностика конкурентних сил. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Теоретичні основи оцінки потенціалу підприємства. Особливості потенціалу підприємства як об'єкта оцінки. Поняття вартості та її модифікації. Принципи оцінки потенціалу підприємства.

Питання для самоконтролю

1. Особливості порівняльного підходу до оцінки.
2. Характеристика майнового підходу до оцінки.
3. Державне регулювання оцінної діяльності.
4. Нормативна і експертна вартісна оцінка земельних ділянок.
5. Чистий оперативний дохід від експлуатації нерухомості.
6. Прибутковий підхід в процесі оцінки будівель і споруд.
7. Необхідність внесення поправок до вартості об'єкту оцінки при використанні порівняльного підходу.
8. Валовий рентний мультиплікатор.
9. Особливості витратного підходу до оцінки вартості будівель і споруд.
10. Методи визначення зносу будівель і споруд.
11. Методи прибуткового підходу до оцінки машин.
12. Види зносу машин і обладнання.
13. Характеристика витратного підходу до оцінки вартості машин і обладнання.
14. Вартість відновлення і вартість заміщення обладнання.
15. Особливості порівняльного підходу до оцінки вартості обладнання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові поняття

Методичний інструментарій оцінки потенціалу підприємства. Загальна характеристика методичного інструментарію оцінки вартості потенціалу підприємства. Основні методичні підходи до оцінки вартості потенціалу підприємства. Класифікаційна характеристики інформації, яка приймає участь в оцінці потенціалу підприємства. Оцінка вартості нерухомого майна. Особливості нерухомого майна як об'єкта оцінки. Порядок організації грошової оцінки землі по Україні. Оцінка вартості землі. Оцінка вартості будівель і споруд. Оцінка вартості машин і обладнання. Необхідність і особливості оцінки техніко-технологічного потенціалу підприємства. Класифікація об'єктів оцінки. Методичні підходи до оцінки машин і обладнання. Оцінка нематеріальних активів. Сутність і класифікація нематеріальних активів підприємства. Особливості оцінки вартості нематеріальних активів. Оцінка ринкової вартості нематеріальних активів. Трудовий потенціал та його оцінка. Сутність та аналітична характеристика трудового потенціалу підприємства. Особливості вартісної оцінки трудового потенціалу. Ефективність використання трудового потенціалу. Оцінка вартості бізнесу. Необхідність, особливості та методичні підходи до оцінки вартості бізнесу. Методи доходного підходу до оцінки вартості бізнесу. Технологія застосування порівняльного підходу до оцінки вартості підприємства. Майнові методи оцінки вартості бізнесу. Прикладні аспекти оцінки потенціалу підприємства. Особливості оцінки потенціалу підприємства для моніторингу поточних можливостей. Спеціальні випадки застосування оцінки підприємства (бізнесу). Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови. Розвиток підприємства, напрями і сценарії розвитку бізнесу підприємства. Диверсифікація діяльності підприємства. Зовнішній розвиток підприємств. Роль організаційно-економічних концепцій у забезпеченні зростання підприємства. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу. Загальна характеристика методів і методики визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу. Матричні методи визначення стратегічного становища підприємства і оцінка стратегічних альтернатив за його СЗГ. Методи комплексного стратегічного аналізу: SWOT і SPACE.

Питання для самоконтролю

1. Які об'єкти виділяють у складі інтелектуальної власності?
2. Основні джерела отримання економічного ефекту від використання нематеріальних активів?
3. Особливості вартісної оцінки нематеріальних активів.

4. Методи синтетичної побудови економічного ефекту.
5. Використання методів витратного підходу при оцінці нематеріальних активів.
6. Поняття «інтелектуальний капітал» і «нематеріальні активи підприємства».
7. Відмінність вартості майнового комплексу від вартості діючого підприємства.
8. Застосування методів дисконтування грошових потоків для оцінки вартості підприємства.
9. Види грошових потоків, які використовують в процесі оцінки вартості підприємства.
10. Зміст поняття «економічна додана вартість».
11. Методи порівняльного підходу до оцінки підприємств.
12. Поняття цінового мультиплікатора стосовно оцінки вартості підприємства.
13. Застосування ліквідної вартості при оцінці підприємств.
14. Основні складові кадрового потенціалу підприємства.
15. Ефективність використання кадрового потенціалу підприємства.
16. Методи експертної оцінки вартості кадрового потенціалу підприємства.
17. Витратна концепція оцінки вартості кадрового потенціалу підприємства.
18. Проблеми вартісної оцінки кадрового потенціалу підприємства.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Потенціал підприємства як економічна система включає:
 - а) ресурси і зв'язки між ними;
 - б) сукупність відділів і виробничих підрозділів;
 - в) зовнішнє оточення і внутрішні процеси, а також їхню взаємодію;
 - г) внутрішні граничні можливості підприємства при використанні всіх наявних ресурсів.
2. У яких сферах бізнесу при формуванні потенціалу підприємства відіграє вирішальну роль фактор розташування:
 - а) туристичному;
 - б) машинобудування;
 - в) електроенергетика;
 - г) хімічна.
3. До об'єктивних складових потенціалу підприємства відносять:
 - а) виробничий потенціал;
 - б) науково-технічний потенціал;
 - в) управлінський потенціал;
 - г) трудовий потенціал.
4. При якому типі відтворення розвиток потенціалу досягається шляхом якісного вдосконалення факторів виробництва:
 - а) екстенсивний (традиційний);
 - б) інтенсивний (інноваційний);
 - в) екстенсивно-інтенсивний (змішаний);
 - г) немає правильної відповіді?
5. Що з переліченого нижче не входить у визначення інвестиційної вартості:
 - а) вартість для конкретного користувача;
 - б) суб'єктивна вартість;
 - в) найбільш імовірна ціна за даними інвестиційного ринку;
 - г) вартість при визначених цілях інвестування?
6. До принципів, пов'язаних із експлуатацією власності, відносять принцип:
 - а) зміни вартості;
 - б) збалансованості;
 - в) відповідності;
 - г) корисності.
7. Продуктивність праці – це:
 - а) показник, що характеризує ефективність праці;
 - б) здатність праці випускати певну кількість продукції за одиницю часу;
 - в) сукупність властивостей людини як робочої сили;
 - г) затрати живої праці.
8. Метод заснований на відділенні і капіталізації чистого операційного

доходу від використання земельної ділянки від доходу, отриманого власником від використання будівель і споруд, що розміщуються на цій ділянці – це:

- а) метод залишку для землі;
- б) метод середньозваженого коефіцієнта капіталізації;
- в) метод зіставлення цін;
- г) всі перераховані варіанти

9. Метод розбивки є різновидом методу:

- а) системного розрахунку;
- б) дисконтованих доходів і прямої капіталізації доходів;
- в) поелементного;
- г) розрахунку за питомими ціновими показниками.

10. Інноваційний потенціал – це:

- а) здатність підприємства чи суб'єкта господарювання робити нову, наукомістку продукцію;
- б) введення нових принципів організації діяльності фірми;
- в) складовою частиною інноваційного менеджменту;
- г) проведення досліджень на коопераційних засадах з іншими організаціями.

11. Результатом формування маркетингового (ринкового) потенціалу підприємства виступає:

- а) потенційний обсяг чистого прибутку підприємства;
- б) потенційний обсяг продажів;
- в) потенційний обсяг виробництва продукції;
- г) обсяг фінансових ресурсів, авансованих в інвестиційну, фінансову і господарську діяльність підприємства.

12. Існують такі ознаки класифікацій видів потенціалу підприємства:

- а) за об'єктами дослідження;
- б) за характером реагування на зміни;
- в) за елементним складом;
- г) залежно від перспектив розвитку бізнесу.

13. До суб'єктивних складових потенціалу підприємства відносять:

- а) інноваційний потенціал;
- б) фінансовий потенціал;
- в) інфраструктурний потенціал;
- г) логістичний потенціал.

14. Термін «ліквідність підприємства» пов'язаний:

- а) із можливістю швидко і вчасно розрахуватися по боргових зобов'язаннях;
- б) гнучкістю підприємства та здатністю до зміни виробничих факторів в умовах нестабільності зовнішнього середовища;
- в) низьким рівнем дебіторської та кредиторської заборгованості;
- г) можливістю швидкого продажу активів за рішенням власника.

15. Незважаючи на те що минулі показники та фактичний стан

підприємства є важливими в оцінній діяльності, саме майбутнє створює бізнесу додаткову вартість. Це твердження є відображенням принципу:

- а) альтернативності;
- б) заміщення;
- в) очікування;
- г) майбутньої продуктивності.

16. Персонал підприємства – це:

- а) працівники, які мають значний стаж роботи на підприємстві;
- б) працівники, які мають високий рівень кваліфікації;
- в) постійні працівники, які отримали необхідну професійну підготовку та (або) мають практичний досвід і навички роботи;
- г) всі перераховані варіанти.

17. Які фактори, можуть викликати необхідність коригування фактичної ціни земельної ділянки:

- а) правовий режим;
- б) інженерно-геологічні параметри;
- в) дата продажу;
- г) всі перераховані варіанти.

18. Витратний підхід до оцінки будівель і споруд пропонує використання такого методу:

- а) поелементний;
- б) порівняння продажів;
- в) валового рентного мультиплікатора;
- г) немає правильної відповіді.

19. До основних причин кризи інвестування не належать:

- а) руйнівна сила інфляції;
- б) екстенсивний характер відтворення в минулому;
- в) відсутність економічного механізму стимулювання інвестиційної активності;
- г) інтенсивний характер відтворення в минулому.

20. Який метод використовується для оцінки гудвілу:

- а) поелементний;
- б) очищення від роялті;
- в) валового рентного мультиплікатора;
- г) додаткового прибутку.

21. Формування потенціалу підприємства будь-якого рівня є результатом:

- а) взаємодії ресурсів, які залучаються до господарської діяльності;
- б) впливу керуючої системи на керовану;
- в) розподілу фінансових ресурсів по факторах виробництва;
- г) реінвестування прибутку.

22. Характер конструкційних матеріалів підприємства визначають його:

- а) потенціал основних фондів;
- б) потенціал оборотних фондів;

- в) потенціал нематеріальних активів;
- г) потенціал технологічного персоналу.

23. При якому типі відтворення потенціалу збільшення масштабів виробництва досягається за рахунок додаткового залучення трудових, природних ресурсів і засобів виробництва при збереженні сформованої техніко-технологічної основи:

- а) екстенсивний (традиційний);
- б) інтенсивний (інноваційний);
- в) екстенсивно-інтенсивний (змішаний);
- г) немає правильної відповіді.

24. Вартість підприємства як сформованого єдиного цілого – це:

- а) інвестиційна вартість;
- б) вартість діючого підприємства;
- в) утилізаційна вартість;
- г) ліквідаційна вартість.

25. Міра того, скільки покупець буде готовий заплатити за оцінювану власність, – це:

- а) ціна;
- б) вартість;
- в) витрати;
- г) собівартість.

26. SWOT-аналіз потенціалу підприємства спрямований:

- а) на максимальне задоволення потреб споживачів;
- б) на забезпечення максимальної ефективності використання потенціалу;
- в) на визначення привабливості ринку взагалі та виявлення позиції підприємства на ньому;
- г) на виявлення сил і слабостей, загроз і можливостей з метою розвитку сил у відповідності з обмеженими можливостями.

27. Періодична заміна обладнання, меблів, систем зв'язку, комунікативні системи – це:

- а) умовно-постійні витрати;
- б) витрати на відшкодування;
- в) умовно-змінні витрати;
- г) всі перераховані варіанти.

28. Витратний підхід до оцінки вартості машин і устаткування базується на принципі:

а) визначенні поточної вартості об'єкта майна як сукупності майбутніх доходів від його використання і реалізується в методах дисконтованих доходів, прямої капіталізації доходів та рівновеликого аналога;

б) визначенні ринкової вартості машин та обладнання масового і серійного виробництва шляхом аналізу та порівняння цін недавніх продаж ідентичних чи аналогічних об'єктів;

в) що собівартість виготовлення однорідного об'єкту, схожого за

конструктивними, технологічними та іншими характеристиками і показниками на об'єкт оцінки, дорівнює його собівартості, так як формується під впливом загальних для таких об'єктів виробничих факторів;

г) співставленні продаж об'єктів ідентичних (аналогічних) з оцінюваним, по яким недавно відбулися комерційні угоди чи відома інформація щодо ринкової ціни таких пропозицій.

29. До різновидів нововведень належать:

- а) створення нового способу виробництва;
- б) відкриття нового ринку збуту;
- в) застосування нового джерела чи виду сировини, енергії;
- г) усі відповіді правильні.

30. Які складові не включає трудовий потенціал:

- а) створена роботою працівників інтелектуальна власність;
- б) середньозважені витрати на капітал;
- в) організаційна культура підприємства;
- г) оплачена праця найнятих працівників?

31. Потенціал підприємства – це:

а) сукупність ресурсів підприємства, що забезпечують досягнення певних результатів підприємства;

б) сукупність ресурсів і компетенцій, які створюють певний ефект для зацікавлених сторін;

в) здатність управління забезпечувати досягнення цілей діяльності підприємства за рахунок використання матеріальних ресурсів;

г) можливості системи ресурсів і компетенцій підприємства створювати результат для зацікавлених сторін за допомогою реалізації бізнес-процесів.

32. Найбільш повно відображає ринкові можливості підприємства:

- а) місце розташування;
- б) інформаційний потенціал;
- в) науково-технічний потенціал;
- г) маркетинговий потенціал.

33. За наявності декількох подібних чи відповідних об'єктів той, який має найменшу ціну, користується найбільшим попитом. Це загальна суть принципу:

- а) заміщення;
- б) відповідності;
- в) прогресії і регресії;
- г) корисності.

34. Визначення вартості об'єкта власності як різниці між вартістю всіх його активів, оцінених окремо і суми залученого капіталу – загальна суть підходу:

- а) дохідного;
- б) ринкового;
- в) порівняльного;
- г) майнового.

35. Який метод до оцінки будівель і споруд застосуються з метою техніко-економічного обґрунтування нового будівництва, визначення профілю об'єкта, оцінки будівель спеціального призначення:

- а) дохідний;
- б) витратний;
- в) ринковий;
- г) порівняльний?

36. Витратний підхід до оцінки вартості (оновлення або заміщення) машин і устаткування реалізується за допомогою таких методів:

- а) розрахунок за ціною однорідного об'єкта, поелементного розрахунку, розрахунок вартості за укрупненими нормативами, індексний;
- б) розрахунок за ціною однорідного об'єкта, поелементного розрахунку, розрахунок вартості за укрупненими нормативами, системного розрахунку;
- в) немає правильної відповіді;
- г) усі відповіді правильні.

37. Існують такі ознаки класифікацій видів нематеріальних активів підприємства:

- а) за об'єктами дослідження;
- б) за характером реагування на зміни;
- в) за змістом;
- г) залежно від перспектив розвитку бізнесу.

38. Витратний підхід до оцінки вартості бізнесу найпростіше реалізується:

- а) у методі регулювання балансу;
- б) методі чистих активів;
- в) методі ліквідаційної вартості;
- г) простому балансовому методі.

39. До складу цінових мультиплікаторів не відносять:

- а) інтегральні;
- б) інтервальні;
- в) одномоментні;
- г) фінансові.

40. Цей метод базується на визначенні суми коштів, які можуть бути отримані за умови продажу підприємства (при роздільному продажу його активів) на конкретну дату. Це метод:

- а) регулювання балансу;
- б) ліквідаційної вартості;
- в) чистих активів;
- г) прямої капіталізації.

ТЕМАТИКА ФІКСОВАНИХ ВИСТУПІВ

1. Сутнісно-змістова еволюція терміну «потенціал».
2. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства.
3. Структура потенціалу підприємства.
4. Графоаналітична модель потенціалу підприємства.
5. Методичні та організаційно-економічні засади формування потенціалу підприємств.
6. Особливості формування потенціалу підприємств залежно від специфіки підприємницької діяльності.
7. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства.
8. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
9. Прикладні моделі оцінювання конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
10. Методологія визначення вартості потенціалу підприємства.
11. Витратна концепція оцінювання потенціалу підприємства.
12. Порівняльний підхід до оцінювання потенціалу підприємства.
13. Результатне оцінювання потенціалу підприємства.
14. Теоретичні аспекти визнання земельних ділянок складовими потенціалу підприємства.
15. Особливості оцінювання земельної ділянки, будівель споруд.
16. Методичні основи оцінювання вартості земельних ділянок, будівель та споруд.
17. Оцінювання вартості будівель та споруд.
18. Особливості оцінювання машин та обладнання.
19. Класифікація й ідентифікація машин та обладнання.
20. Вплив зносу на вартість машин та обладнання.
21. Методичні особливості оцінювання машин та обладнання.
22. Теоретичні аспекти аналізу нематеріальних ресурсів підприємства.
23. Роль, значення та характер участі нематеріальних активів у господарській діяльності підприємства.
24. Методологія оцінювання нематеріальних активів підприємства.
25. Особливості оцінювання окремих видів нематеріальних активів підприємства.
26. Роль значення трудового потенціалу в економічних відносинах.
27. Методологія оцінювання трудового потенціалу підприємства.
28. Методики оцінювання трудового потенціалу підприємства.
29. Основи управління трудовим потенціалом підприємства.
30. Результатна концепція потенціалу підприємства.

ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ (РГЗ)

Основні положення

Розрахунково-графічне завдання (РГЗ) з дисципліни виконується у шостому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих здобувачами у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни в області управління ефективним розвитком підприємства.

Виконання РГЗ є важливим етапом у підготовці до виконання кваліфікаційної роботи майбутнього фахівця з економіки та господарської діяльності підприємств.

Конкретна мета РГЗ – поглибити теоретичні знання, набуті в процесі вивчення курсу та виробити вміння застосовувати їх у практичному вирішенні питань економіки підприємства щодо економічної оцінки ефективності розвитку. При цьому завдання різняться між собою варіантами.

Виконання, оформлення та захист РГЗ здійснюється в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Час, потрібний для виконання РГЗ, – 10 годин самостійної роботи.

Об'єктом дослідження в РГЗ є потенціал підприємства транспортної галузі. Підприємство обирається здобувачами самостійно, основною вимогою до якого є наявність пакету фінансової звітності за останні 3 роки, що має бути включена до додатків РГЗ. За відсутності інформації про підприємства викладач може самостійно надати звітність та характеристику для проведення досліджень.

Для успішного виконання РГЗ здобувач повинен знати особливості господарської діяльності підприємства; методичні підходи до оцінювання основних показників ефективності управління потенціалом та процесами розвитку підприємства; вміти самостійно розраховувати показники ефективності формування та реалізації потенціалу і процесів розвитку, застосовувати методи оцінки ефективності прийняття рішення щодо вибору напрямів розвитку підприємства, з використанням сучасних технічних засобів та програм.

Зміст

Основна частина розрахунково-графічного завдання представлена трьома розділами. Перший розділ є теоретичною частиною. Досліджуване теоретичне питання повинно ґрунтуватись на останніх наукових працях та актуальних методичних розробках.

Другий розділ роботи є аналітичною частиною. У ньому аналізується предмет дослідження (вид потенціалу досліджуваного підприємства) за останні

три роки, вивчаються окремі його аспекти на базі об'єкта дослідження, оцінюється його найближче оточення.

Третій розділ є проєктною частиною, яка визначає основні шляхи або напрямки розвитку економічного потенціалу досліджуваного підприємства відповідно до умов функціонування об'єкта дослідження. У цьому розділі обґрунтовують напрями розвитку економічного потенціалу досліджуваного підприємства.

Вимоги до оформлення

РГЗ має бути надрукована на аркушах паперу формату А4 (210 мм × 297 мм), (шрифт Times New Roman, розмір 14, інтервал 1,5).

Текст друкують, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє та нижнє – 20 мм, а також абзац – 1,25см.

Робота здається в друкованому вигляді та в електронному. Електронний варіант за два тижні до захисту надсилається на адресу викладача, що перевірятиме та прийматиме роботу. Ім'я файлу відповідає прізвищу здобувача та його порядковому номеру у списку групи, друкується латинськими літерами.

Обсяг роботи – 10–15 сторінок формату А4 (210 мм × 297 мм) комп'ютерного тексту без урахування додатків.

Приблизний обсяг структурних складових друкованого варіанта:

Зміст (із вказуванням сторінок).

Вступ (актуальність роботи, мета, завдання тощо) – 1 с.

Перший розділ (теоретична частина) – до 4 с.

Другий розділ (аналітична частина) – до 4 с.

Третій розділ (проєктна частина) – до 4 с.

Висновки – 1 с.

Список джерел (не менше 10-ти за останні 5 років).

Додатки (обов'язково з фінансовою звітністю підприємства за останні три роки).

Рекомендації до виконання теоретичної частини

Теоретична частина містить обґрунтовані на основі **останніх публікацій (за останні 5 років)** теоретичні положення з обраної тематики. **Обов'язковим** є перелік використаних джерел та наявність графічного матеріалу (таблиць, рисунків). **Обсяг теоретичної частини – до 4 сторінок.**

Структура теоретичного питання повинна обов'язково містити такі елементи:

1. **Постановка проблеми** у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

2. **Аналіз останніх досліджень і публікацій**, на які використовує автор і в яких розглядається ця проблема і підходи щодо її вирішення. При цьому

потрібно виділити невирішені питання загальної проблеми, яка досліджується в статті.

3. **Виклад основного матеріалу** дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів.

4. **Висновки** із цього дослідження і подальші перспективи цього напрямку.

Перелік теоретичних питань

1. Сутнісно-змістова еволюція терміну «потенціал».
2. Класифікація видових проявів потенціалу.
3. Підходи до структуризації потенціалу підприємства.
4. Змістова характеристика суб'єктивних складових в структурі потенціалу підприємства.
5. Змістова характеристика об'єктивних складових в структурі потенціалу підприємства.
6. Моделі структуризації потенціалу підприємства.
7. Властивості потенціалу підприємства як економічної системи.
8. Загальні підходи щодо формування потенціалу підприємства.
9. Умови та фактори формування потенціалу підприємства.
10. Теоретичні основи трактування конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
11. Методологія оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
12. Стратегічний аналіз як методичний підхід до оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
13. Особливості потенціалу підприємства як об'єкта вартісної оцінки.
14. Нормативна оцінка потенціалу підприємства в Україні.
15. Поняття та види вартості підприємства.
16. Принципи оцінки потенціалу підприємства
17. Методологія оцінки потенціалу підприємства (концепції та підходи).
18. Основні методичні підходи до оцінки вартості потенціалу підприємства.
19. Методологія оцінки вартості потенціалу підприємства.
20. Дохідний підхід до вартісної оцінки потенціалу підприємства.
21. Витратний підхід до вартісної оцінки потенціалу підприємства.
22. Порівняльний підхід до вартісної оцінки потенціалу підприємства.
23. Капіталізації доходів як інструмент оцінки вартості і розвитку потенціалу підприємства.
24. Дисконтування як інструмент оцінки потенціалу підприємства.
25. Графоаналітична модель оцінки потенціалу підприємства («квадрат потенціалу»).
26. Особливості нерухомого майна як об'єкта оцінки.
27. Правове регулювання грошової оцінки землі по Україні.

28. Методи проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки.
29. Визначте особливості доходного підходу при визначенні вартості будівель та споруд.
30. Визначте особливості витратного підходу при визначенні вартості будівель та споруд.
31. Опишіть методи оцінки будівель і споруд.
32. Визначте особливості порівняльного підходу при визначенні вартості будівель та споруд.
33. Сутність та аналітична характеристика кадрового потенціалу підприємства.
34. Розкрийте сутність індивідуально-кваліфікаційного потенціалу працівника.
35. Опишіть особливості вартісної оцінки кадрового потенціалу.
36. Розкрийте особливості витратного підходу до оцінки кадрового потенціалу.
37. Розкрийте особливості доходного підходу до оцінки кадрового потенціалу.
38. Ефективність використання кадрового потенціалу.
39. Сутність нематеріальних активів підприємства.
40. Сутність гудвілу підприємства.
41. Особливості оцінки вартості нематеріальних активів.
42. Розкрийте особливості доходного підходу при оцінці нематеріальних активів.
43. Розкрийте особливості порівняльного підходу при оцінці нематеріальних активів.
44. Особливості застосування порівняльного підходу до оцінки вартості підприємства.
45. Опишіть методи порівняльного підходу до оцінки вартості підприємства.
46. Розкрийте інструментарій порівняльного підходу до оцінки вартості підприємства.
47. Особливості застосування майнових методів (витратного підходу) до оцінки вартості бізнесу.
48. Особливості оцінки потенціалу підприємства для моніторингу поточних можливостей.
49. Моделі розвитку економічних систем.
50. Методичні інструменти аналізу розвитку підприємства.

Рекомендації до виконання аналітичної частини

Метою аналітичної частини є аналіз стану та умов розвитку об'єкта дослідження (підприємства) та середовища його функціонування. Оцінювання ґрунтується на матеріалах конкретного підприємства або організації. Збір статистичних та аналітичних матеріалів здійснюється відповідно до особливостей питань, які передбачені планом РГЗ. Вибірка та аналіз статистичних даних проводяться за останні три роки. Вихідною інформацією для проведення аналізу є:

- матеріали офіційного сайту підприємства;
- дані Державного комітету статистики України;
- інформаційні ресурси мережі «Інтернет»;
- форми фінансової звітності підприємства.

Характеризуючи об'єкт дослідження, необхідно подати повне та скорочене найменування підприємства, зазначити його форму власності, місце розташування, напрям господарювання. Здобувач повинен у логічній послідовності розкрити сутність та дати оцінку факторів впливу на господарську діяльність підприємства з описом внутрішнього та зовнішнього середовища. Проведений аналіз дасть можливість виявити проблеми та напрацювати шляхи підвищення ефективності розвитку потенціалу підприємства, розробити рекомендації.

Аналіз обов'язково має містити розрахунки, які в тексті групуються у відповідні таблиці. Крім таблиць, розрахунки супроводжуються графіками, діаграмами та іншим ілюстрованим матеріалом, що сприяє полегшенню сприйняття основних результатів дослідження. Обов'язково всі аналітичні розрахунки завершуються аналітичним коментарем, що дозволяє підсумувати та оцінити основні результати проведеного аналізу. Крім характеристики господарської діяльності підприємства, обов'язково необхідно навести опис та оцінку вартості ресурсних складових потенціалу, а саме:

- нерухомого майна;
- машин та обладнання;
- нематеріальних активів;
- виробничого потенціалу;
- кадрового потенціалу;
- сукупного економічного потенціалу;
- конкурентоспроможність потенціалу.

Сукупну вартість економічного потенціалу потрібно оцінювати з використанням дохідного, витратного або порівняльного підходів, а також провести дослідження конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Наприкінці аналітичної частини потрібно зробити висновки про достатність та якість ресурсного забезпечення.

Рекомендації до виконання проєктної частини

Метою проєктної частини є обґрунтування напрямів та методичного забезпечення розвитку одного з видів потенціалу об'єкта дослідження (досліджуваного підприємства).

Проєктний розділ містить:

- детальний опис напрямів розвитку підприємства, оформлених у вигляді схем, таблиць чи рисунків;
- роль і перспективи нарощування окремого виду потенціалу в контексті розвитку економічного потенціалу та реалізації місії й цілей підприємства;
- розрахунок ефективності запропонованих напрямів нарощування та реалізації одного з видів потенціалу підприємства, що обраний студентом в попередньому пункті розділу.

Ефективність оцінюється через обґрунтування грошових потоків та ефективності інвестиційних проєктів, що можуть бути реалізовані об'єктом дослідження (підприємством).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12.07.2001 № 2658-III [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>, вільний (дата звернення: 03.07.2024). – Назва з титул. екрана.
2. Потенціал і розвиток підприємства : метод. рек. до виконання та захисту курсової роботи : для здобувачів вищої освіти за напр. підгот. «Економіка підприємства» спец. «Економіка» / Київ. нац. авіаційний ун-т ; [уклад. О. М. Вовк]. – Київ : КНАУ, 2014. – 48 с.
3. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посіб. / А. Л. Сабадирьова, О. М. Бабій, Т. В. Куклінова, Д. Є. Салавеліс ; Одес. нац. економ. ун-т. – Одеса : ОНЕУ, 2013. – 343 с.
4. Ареф'єва О. В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств : монографія / О. В. Ареф'єва, О. В. Коренков. – Київ : ГРОТ, 2004. – 200 с.
5. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / О. К. Добикіна, В. С. Рижиков, С. В. Касьянюк [та ін.]. – Київ : Центр навч. літ-ри, 2007. – 208 с.
6. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / Н. С. Краснокутська. – Київ : Центр навч. літ-ри, 2005. – 352 с.
7. Грицуленко С. І. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посіб. / С. І. Грицуленко. – Одеса : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2014. – 99 с.
8. Потенціал та розвиток підприємства : навч. посіб / [Б. Є. Бачевський, І. В. Заблодська, О. О. Решетняк та ін.] ; за заг. ред. Б. Є. Бачевського. – Київ : Центр навч. літ-ри, 2009. – 396 с.
9. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі : колективна монографія / за заг. ред. О. В. Ареф'євої. – Київ : НАУ, 2018. – 364 с.
10. Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення : колективна монографія / за заг. ред. О. В. Ареф'євої. – Київ : НАУ, 2020. – 260 с.
11. Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі : колективна монографія / за заг. ред. О. В. Ареф'євої. – Київ : НАУ, 2019. – 342 с.
12. Ареф'єва О. В. Формування механізму нарощування ефективності використання резервів розвитку потенціалу підприємства / О. В. Ареф'єва, О. М. Вовк // Інфраструктура ринку : наук. вісн. Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. – Одеса, 2018. – № 25. – С. 310–317.

13. Вовк О. М. Управління ефективністю використання виробничого потенціалу транспортного підприємства / О. М. Вовк, О. В. Ареф'єва, Т. Ю. Соборайчук // Інфраструктура ринку : наук. вісн. Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. – Одеса, 2018. – № 24. – С. 85–90.

14. Вовк О. М. Оцінювання ефективності розвитку інноваційного потенціалу підприємства / О. М. Вовк, Т. М. Казакова // Інфраструктура ринку : наук. вісн. Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. – Одеса, 2018. – № 26. – С. 96–102.

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ДІАГНОСТИКА ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм
навчання спеціальності 051 – Економіка)*

Укладачі : **БЛАГОЙ** Віталій Валерійович,
КОЛМАКОВА Олена Миколаївна

Відповідальний за випуск *В. В. Благой*
Редактор *О. А. Норик*
Комп'ютерне верстання *В. В. Благой*

План 2024, поз. 309М

Підп. до друку 08.07.2024. Формат 60 × 84/16.
Ум. друк. арк. 1,5.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.